

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ**  
**ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**  
**«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**  
**КАФЕДРА ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ІСТОРІЇ**



**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Заступник директора з  
навчально-методичної та  
науково-педагогічної роботи

Т.М. Марченко

«20» червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА**  
**НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна»**

**Галузь знань**

**В Культура, мистецтво,  
гуманітарні науки**

**Спеціальність**

**В9 Історія та археологія**

**Освітня програма**

**Історія та археологія**

**Рівень освіти**

**третій (освітньо-науковий)**

## Дніпро 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю В9 «Історія та археологія», ОНП «Історія та археологія»

Мова навчання - українська, англійська

Розробники:

Докашенко В.М. – доктор історичних наук, професор

Докашенко Г.П. – доктор історичних наук, професор

Резнікова О.А. – кандидат психологічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри вітчизняної та зарубіжної історії

Протокол від «24» травня 2025 року № 9

Протокол засідання кафедри психології від «02 квітня» 2025 р.

Робочу програму схвалено Науково-методичною радою ПІМ

Протокол від «20» червня 2025 року № 6.

Голова Науково-методичної ради



Марченко Т.М.

## ЗМІСТ

Розподіл загального навчального часу.....	4
Пояснювальна записка.....	5
1. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	6
2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	8
3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	11
4.Рекомендована література.....	12
4.1. Основна література.....	12
4.2. Додаткова література.....	13
5. Форма підсумкового контролю успішності навчання.....	14



## РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

### навчальної дисципліни

#### Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна

	Форма навчання – очно/заочна
Курс	<b>1</b>
Всього (годин/кредитів)	<b>150/5</b>
Аудиторних занять (год.)	<b>60</b>
Лекцій Л (год.)	<b>30</b>
Лабораторних занять (год.)	
Семінарські заняття СЗ (год.)	<b>30</b>
Самостійна робота СР (год.)	<b>90</b>
Самостійна робота під контролем викладача (год.)	
Консультативна робота (год.)	
Поточний контроль КТ (контрольні точки – кількість одиниць)	<b>4</b>
Залікових модулів ЗалМ	<b>1</b>
Змістових модулів ЗМ	<b>4</b>
Контрольна робота змістового модуля КРЗМ	<b>4</b>
Контрольна робота залікового модуля КРЗалМ	<b>1</b>
Підсумковий контроль	<b>екзамен</b>

## Пояснювальна записка

Дисципліна «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україні» за освітньо-науковою програмою є обов'язковою освітньою компонентою.

Глобалізація світу стала головною проблемою в порядку денному розвитку людства на ХХІ століття. Глобалізація (англ. globalization) - процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Це об'єктивний процес, який носить системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. В результаті глобалізації світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів.

Особливих темпів глобалізація набрала в останні десятиліття ХХ століття і на початку ХХІ століття. Хоча глобалізація - об'єктивний процес, оцінки його ходу і наслідків тривалий час викликають активну політичну дискусію, а ставлення до змін, спричинених нею в локальних і національних спільнотах, активізує політичну боротьбу в різних державах.

У ході вивчення цього курсу передбачається читання лекцій, проведення практичних занять, індивідуальних консультацій. Практичні заняття ґрунтуються на самостійній роботі слухачів курсу, вивченні рекомендованих історичних джерел та наукових робіт.

У процесі навчання формується здатність самостійно мислити, аргументовано висловлювати свою точку зору. Основні акценти дослідження спрямовані на формування професійно-орієнтованих, ментально-світоглядних, онтологічних і дослідницьких компетенцій майбутніх спеціалістів.

## МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**1.1. Мета** викладання навчальної дисципліни «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» полягає в дослідженні основних етапів, організаційних форм та шляхів глобалізації як закономірного загальносвітового процесу, з'ясуванні ролі та місця України в європейському глобалізаційному просторі.

**1.2. Основними завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» є

- проаналізувати теоретичні засади сучасного глобалізаційного процесу;
- визначити співвідношення внутрішніх та зовнішніх факторів глобалізаційних процесів в Європі ;
- простежити еволюцію ідеї єдності Європи в історичній ретроспективі;
- охарактеризувати економічні, політичні та етнічні чинники глобалізаційних процесів;
- встановити недосліджені або сфальсифіковані аспекти участі України в загальноєвропейських процесах і структурах;
- накреслити напрямки подальшого включення України в загальноєвропейський простір.

**1.3.** Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні опанувати такі компетентності:

### **Загальні:**

Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері історії та археології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності;

Знання і розуміння предметної області історії та археології, володіння основами критичного мислення.

Здатність працювати в міжнародному контексті, проявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності.

### **Спеціальні (фахові)**

Здатність обирати найбільш релевантні методи, методики та підходи для здійснення досліджень в галузі історії та археології.

Здатність визначати рівень об'єктивності фактологічної основи в різних видах джерел і академічних текстів, встановлювати та оцінювати достовірність та репрезентативність інформації

По завершенні вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні досягти таких **результатів навчання**:

Використовувати сучасні теоретичні та методологічні досягнення історичної та педагогічної науки.

Виділяти невирішені проблеми та прогалини в історіографічному масиві.

Класифікувати різновидові історичні джерела.

Детально планувати наукове дослідження для вирішення важливої задачі в галузі історії та/або археології, постійно вдосконалювати знання, вміння, навички.

Працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проєкти у сфері історії, зокрема дослідження гібридних загроз, та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

## 2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» має основоположне значення у формуванні наукового світогляду молодих науковців, адже він визначає ретроспективу, сучасний стан та перспективи участі України в глобалізаційних процесах на європейському континенті, який історично виступає суттєвою складовою загально цивілізаційного розвитку.

Навчальний матеріал курсу «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» організовано за *лінійним принципом*, тобто змістова лінія навчального матеріалу реалізується систематично і послідовно на основі співставлення загальних, особливих та одиничних рис розвитку глобалізаційних процесів в Європі та Україні.

### **Змістовий модуль 1. Глобалізація як загальнопланетарна тенденція. Історія глобалістики**

Процес глобалізації: періодизація, сутність, історичні передумови та протиріччя. Інтернаціоналізація, глобалізація, інтеграція: сутність понять, внутрішня детермінованість, взаємозв'язок. Авторство терміну і поняття «глобалізація»: Т.Левітт (1983 р.), К. Омае (1990 р.). Сценарії розвитку глобальних процесів на перші десятиріччя XXI століття. Визначення найактуальніших глобальних проблем людства та міжнародна співпраця для їх подолання (забезпечення продовольством, рівний доступ до освіти, боротьба з міжнародним тероризмом та ін). Прогностичні сценарії глобального розвитку.

Глобалістика як галузь знань, яка вивчає сучасний світ у його нерозривній єдності та різноманітті. Предмет глобалістики. Історичні умови виникнення глобалістики в останньому десятиріччі XX ст. (розпад біполярної системи, широке розповсюдження цифрових технологій, лібералізація світової торгівлі та ін.) Глобалізація як процес трансформації традиційних міждержавних і соціальних відносин на новій технологічній і ідеологічній основі. Анжей Фрич Моджевський як засновник ідеї єдиної Європи. Основоположники теоретичних розробок в сфері глобалістики як науки - американські вчені Джей Форрестор і Деніс Медуоз.

Західні та вітчизняні концепції глобалістики. Проблема виникнення моно полярного світу (вестернізація культури та діалог культур, падіння статусу та компетенції національної держави з її економікою, соціально-політичними структурами, культурою, універсалізація культурного життя, розпад природних зв'язків у культурі та порушення механізмів ідентифікації, трансформація національної специфіки мислення під впливом уніфікованого англійського, інформатизація суспільства тощо)

Технологічні, економічні, інформаційні, геополітичні фактори глобалізації. Поняття антиглобалізму як руху, що виступає проти руйнівних наслідків технологічного прогресу.

## **Змістовий модуль 2. Економічні, політичні та культурні аспекти глобалізаційних процесів в Європі**

Теоретичні моделі і сучасна практика глобальних трансформацій. Особливості глобалізаційних процесів в економічній, політичній та культурних сферах. Наслідки глобалізації:

Позитивні - поглиблення спеціалізації і міжнародного поділу праці; економія на масштабах виробництва; вільна торгівля на взаємовигідній основі; стимулювання подальшого розвитку нових технологій і розповсюдження їх серед країн; загострення міжнародної конкуренції; підвищення продуктивності праці в результаті раціоналізації виробництва на глобальному рівні і розповсюдження передових технологій, а також конкурентного тиску на користь безперервного впровадження інновацій у світовому масштабі; мобілізація значних об'ємів фінансових ресурсів; створення основи для вирішення загальних проблем людства, в першу чергу, екологічних, що обумовлено об'єднанням зусиль світової спільноти, консолідацією ресурсів, координацією дій в різних сферах. Кінцевим результатом глобалізації повинно стати загальне підвищення добробуту в світі.

Негативні – нерівномірний розподіл переваг глобалізації; загроза конфліктів на регіональному, національному і інтернаціональному рівнях; нерівномірність розподілу переваг від глобалізації в розрізі окремих галузей національної економіки; можлива деіндустріалізація національних економік; можливість переходу контролю над економікою окремих країн від суверенних урядів в інші руки, зокрема до сильніших держав, ТНК або міжнародним організаціям; можлива дестабілізація фінансової сфери, потенційна регіональна або глобальна нестабільність обумовлена взаємозалежністю національних економік на світовому рівні; скорочення поліваріантності культурного та соціального розвитку; культурна гомогенізація, формування монополярного світу. Локальні економічні коливання або кризи в одній країні можуть мати регіональні або навіть глобальні наслідки.

## **Змістовий модуль 3. Україна в глобалізаційних та інтеграційних процесах**

Україна - європейська держава (історичні витоки проблеми). Становлення і розвиток демократії у постсоціалістичних країнах і в Україні. Глобалізація у стратегічному і тактичному аспектах. Загальна стандартизація

та уніфікація суспільного життя, яка супроводжується втратою національної специфіки.

Рейтинг України в процесі глобалізації – 42 місце за визначенням щорічного «Рейтингу Глобалізації» (Globalization Index), який публікує журнал Foreign Policy (параметри: економічна інтеграція, число користувачів Інтернет, ІТ- технології, участь у міжнародній політиці.).

Складність і багатовекторність глобалізації. Фактори успішної інтеграції України в європейський і світовий економічний простір - здатність нашої держави реалізувати свій потенціал в умовах розгортання процесів глобалізації залежить від правильності вибору відповідної стратегії розвитку (загальнодержавної і регіональної), що повинна базуватися на нових інноваційно-інтелектуальних підходах.

Повномасштабна російсько-українська війна - виклик цивілізації і глобальна гібридна проблема.

#### **Змістовний модуль 4. Робота з біженцями та особами, які пережили війну.**

Модуль розроблено та внесено за результатами проекту проекту Erasmus+ KA2 «Розбудова потенціалу у сфері вищої освіти» під назвою BURN - «Посилення психологічної стійкості та добробуту університетської спільноти в (пост)воєнній українській державі» (101129379 - BURN - ERASMUSEDU-2023-CBHE), що фінансується Європейським Союзом., як приклад міжгалузевої інтеграції. Зміст модулю додається (Додаток 1).

### **3. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні:

**знати:**

- історичні процеси в цивілізаційному вимірі, основні події та явища вітчизняної історії в контексті історії європейської та світової цивілізації;
- сучасну методологією, методиками та методами наукового історичного дослідження, зокрема з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;
- причинно-наслідкові зв'язки подій та явищ минулого, їх взаємозалежність та взаємообумовленість, вплив на сучасність;
- місце і роль географічного фактору в історії цивілізацій взагалі, української, зокрема;
- значення економічної, політичної та етнічної історії в загально цивілізаційному процесі;

**вміти:**

- критично аналізувати та оцінювати сучасні наукові досягнення, генерувати нові ідеї при вирішенні дослідницьких і практичних завдань;
- визначати, отримувати доступ, аналізувати й об'єднувати інформацію з різних джерел, документів та текстів для вирішення відповідних завдань історичного дослідження;
- знаходити, відбирати, контекстуалізувати та інтерпретувати значний масив архівного та документального матеріалу
- проектувати, ініціювати та виконувати (індивідуально або в науковій групі) наукові дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду, знань історії та філософії науки;
- орієнтуватися в інформаційних та Internet-джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації;
- спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, використовуючи відповідну лексику, методи, техніки та прийоми;
- представляти науковому співтовариству експериментальні досягнення у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій відповідно до прийнятих стандартів і форматів професійного співтовариства

<b>Вміння (за рівнем сформованості) та знання</b>	<b>Завдання діяльності</b>	<b>Функції у виробничій сфері</b>
<p><i>Аспірант повинен знати:</i></p> <p>а) джерелознавчі та історіографічні аспекти цивілізаційного підходу до вивчення історії ;</p> <p>б) основні методи та прийоми дослідження світової та вітчизняної історії в загально цивілізаційному вимірі;</p> <p>в) сучасний термінологічний апарат цивілізаційного аналізу;</p> <p>г) перспективи та напрямки розвитку сучасної вітчизняної історіографії ;</p>	<p>Здійснювати самостійні дослідження в історичній галузі</p>	<p>Науково-дослідницька, методична, освітянська</p>
<p><i>Аспірант повинен уміти:</i></p> <p>а) користуватися термінами і поняттями сучасного джерелознавства;</p> <p>б) володіти методами кроссдисциплінарних досліджень;</p> <p>в) репрезентувати власні наукові дослідження з вітчизняної історії;</p> <p>г) застосовувати на практиці ті чи інші методики проведення історичного аналізу;</p>	<p>Виконувати джерелознавчий та історіографічний аналіз проблеми, користуючись сучасними кроссдисциплінарними методиками</p>	<p>Освітянська, методична, комунікативна</p>

#### 4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль покликаний об'єктивно підтвердити досягнутий рівень навченості, визначити ступінь сформованості навичок та умінь студентів на кінець певного етапу навчання.

Формою підсумкового контролю є екзамен. Екзамен з навчальної дисципліни «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» контролює рівень засвоєння аспірантами теоретичного матеріалу та набуття ними навичок і умінь його застосування у практичній діяльності на підставі результатів поточного і підсумкового контролю впродовж вивчення дисципліни. Загальна оцінка складається з суми балів за контрольні точки та контрольні роботи змістових модулів, набраних упродовж навчального семестру (60 %), і суми балів, отриманих за відповідь на екзамені (40 %).

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за 100-бальною шкалою

#### Шкала оцінювання рівня навчальних досягнень аспірантів:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	<b>A</b>	відмінно	зараховано
82-89	<b>B</b>	добре	
75-81	<b>C</b>		
67-74	<b>D</b>	задовільно	
60-66	<b>E</b>		
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### 5.1. Основна література

1. Воронов І.О. Глобалізація і політика: реалії і перспективи соціальних трансформацій / Ігор Воронов. – К.: Генеза, 2004. – 288 с.
2. Ігнат'єва Т.В. Геополітика України в категоріях і поняттях: минуле та сучасність [Текст] : навч. посіб. / Тетяна Ігнат'єва. - Кам'янець-Подільський : К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2015. - 111 с.
3. Історія європейської ментальності / За ред. П. Дінцельбахера. – Львів: ПАЇС, 2004. – 476 с.
4. Майборода О. М. Етнічність у міжнародній системі / О. М. Майборода ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. - Київ : ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. - 403 с.
5. Міжнародні системи і глобальний розвиток / кер.авт.кол. О.А.Коппель. - К.: центр Київський університет, 2008. – 606 с.
6. Недбай В.В. Світова політика сучасності : навч. посіб. / В. В. Недбай ; Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили. - Миколаїв : Швець В. Д., 2015. – 237 с.
7. Сарнацький О. П. Міжнародні відносини та світова політика (пер. пол. XVII ст. – 1918 р.) : [навч. посіб.] / [О. П. Сарнацький]. - Запоріжжя : Інтер-М, 2015. - 397 с.
8. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) [Текст] : [навч. посіб.] / [уклад.] Соснін О. В., Воронкова В. Г., Постол О. Є. - Київ : Центр навч. літ., 2015. - 554 с.
9. Україна в Центральній-Східній Європі / Ред. кол.: В. Смолій (відп. ред.), В. Станіславський (заст. відп. ред.), Т. Чухліб (заст. відп. ред.), В. Кононенко (відп. секр.), В. Матях, Б. Черкас. НАН України. Інститут історії України; Український національний комітет з вивчення країн Центральної і Південно-Східної Європи. – Вип. 15. – К.: Інститут історії України, 2015. – 438 с.
10. Українське століття 1921-2021. Витоки, уроки, перспективи державотворення. Нариси/ Відп.ред. В.Смолій. Київ: Кліо, 2021. 560 с.

### 5.2. Додаткова література

1. Глобальна економіка: підручник / за ред. Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2015. – 588 с.
2. Міжнародні економічні відносини: підручник / [А. П. Голюков та ін.] ; за ред. проф. А. П. Голюкова, проф. О. А. Довгаль ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. - 463 с.
3. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / [Є. І. Войнова та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, прф. С. О. Якубовського, канд. екон. наук, доц.

- Ю. О. Ніколаєва ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : ОНУ, 2015. - 304 с.
4. Радзівська С.О. Глобальна економіка: конспект лекцій для студентів економічних напрямів підготовки усіх форм навчання / С.О. Радзівська. – К.: «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2015. – 344 с.
  5. Світовий досвід теорії та практики публічного управління [зб. наук. пр. Інституту глобальних стратегій управління / за заг. ред. О. М. Руденко, С. В. Штурхецького]. Острог: ІГСУ, Видавництво НаУ «Острозька академія», 2015. 234 с. (Серія : «Громадянське суспільство». Вип. 9).
  6. Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник / кер.авт.кол. С.Віднянський. К.: Ін-т історії, 2012. 315 с.
  7. Управління суспільним розвитком: глобальні виклики та альтернативи [зб. наук. пр. Інституту глобальних стратегій управління / за заг. ред. О.М. Руденко, С.В. Штурхецького]. – Острог, ІГСУ, Видавництво НаУ «Острозька академія», 2014. – 204 с. – (Серія : «Громадянське суспільство» Вип. 8).
  8. Global world: scientific almanac. Ostroh: Publisher The National University “Ostroh Academy”, 2015. Vol. 1 (1). 172 p.





## РОБОТА З БІЖЕНЦЯМИ ТА ОСОБАМИ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ВІЙНУ

### Силабус

Загальна інформація	
Рівень освіти	PhD
Галузь знань	всі
Спеціальність	С Соціальні науки, журналістика та інформація
Освітня програма	
Статус модулю	1 модуль в курсі
Форма освіти	Очна / заочна
Semester	1 семестр, 1 рік
Кількість кредитів ECTS	0,5 ECTS 15 год 6 год.аудиторних (2 год. лекційних, 4 год. практичних) 9 год.самостійної роботи
Підсумковий контроль	Залік (зараховано - А, В, С, D, Е, не зараховано - F)
Мова навчання	англійська
Розробники	<b>Галина Радчук</b> , доктор психологічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка <b>Олеся Прокоф'єва</b> , кандидат психологічних наук, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького <b>Олена Чаркіна</b> , к.пед.н., доцент, завідувач кафедри практичної психології, Криворізький державний педагогічний університет <b>Анжеліка Коллі-Шамме</b> , доктор психол.наук, професор Херсонського державного університету <b>Олена Резнікова</b> , к.псих.н., доцент Горлівського інституту іноземних мов ДДПУ <b>Тетяна Мостова</b> , доктор філософії за спеціальністю 053 Психологія, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького <b>Наталія Тавровецька</b> , к.псих.н., доцент, Херсонський державний університет



	<p><b>Зоя Мірошник</b>, доктор психологічних наук, професор, Криворізький державний педагогічний університет <b>Марина Шкуропат</b>, к.філол.н., доцент Горлівського інституту іноземних мов ДДПУ</p>
<b>Анотація</b>	
<p>Модуль «Робота з біженцями та особами, які постраждали від війни» орієнтований на здобувачів третього освітньо-наукового рівня «Доктор філософії». Модуль є обов'язковим для усіх студентів, які здобувають ступінь доктора філософії. Модуль містить теоретичні підходи до роботи з біженцями та постраждалими від війни та забезпечує формування відповідних практичних навичок. Модуль передбачає розвиток у здобувачів резильєнтності, умінь надавати першу психологічну допомогу та створювати емоційно безпечне середовище під час роботи з групами людей, які постраждали від війни.</p>	
<b>Пререквізити</b>	
<p>Ефективність засвоєння змісту модулю значно підвищиться, якщо здобувач попередньо опанував матеріал дисциплін психолого-педагогічного циклу та володіє англійською мовою на рівні не нижче B2.</p>	

<b>Мета, завдання, компетенції та результати навчання</b>	
<b>Мета та завдання</b>	<p><b>МЕТА</b> Підвищити професійну компетентність для взаємодії з біженцями та особами, які пережили війну.</p> <p><b>ЗАВДАННЯ модулю:</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>• ознайомити із специфікою травматизації різних категорій населення під час війни й особливостях впливу травми на їхнє психічне здоров'я;</li><li>• формувати у здобувачів вміння психологічної самопомоги та розвивати мотивовану здатність знаходити ресурси для психічного відновлення;</li><li>• навчити вмінню надавати першу психологічну допомогу біженцям і постраждалим від війни та ;</li><li>• розвивати у здобувачів здатність створювати емоційно безпечне середовище на підставі розвитку фасилітативних умінь.</li></ul>



<p><b>Компетентності</b></p>	<p><b>Загальні</b> ЗК 01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 02. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору із дотриманням принципів академічної доброчесності.</p> <p><b>Спеціальні / професійні</b> СК 01. Здатність ідентифікувати ознаки психічної травми та приймати рішення про спрямування до відповідних фахівців із психічного здоров'я. СК 02. Здатність до психологічної самопомоги та психічного самовідновлення. СК 03. Здатність надавати першу психологічну допомогу. СК 04. Здатність створювати емоційно безпечне середовище у групі.</p>
<p><b>Результати навчання</b></p>	<p><b>Програмні результати:</b> ПР 01. Розуміти/визнавати психологічні особливості біженців та людей, які пережили війну та визначити потребу в подальшій психологічній допомозі ПР 02. Надавати першу психологічну допомогу ПР 03. Вживати ефективних заходів щодо збереження психічного здоров'я ПР 04. Створювати психологічно безпечне середовище на підставі розвитку фасилітативних умінь</p>

### Зміст навчання

Тема/зміст	ПРН	Годин	Методи навчання	Завдання для самостійної роботи
<p><b>Тема 1. Психічне здоров'я біженців та осіб які пережили війну</b></p>	<p>ПР 1</p>	<p>2 год (лекц) 1 год. СР</p>	<p>інтерактивна лекція, бінарна лекція, метод інтерактивно ї бібліотеки, аналіз кіно(відео) матеріалів, візуалізація, опитування, евристична</p>	<p>Завдання 1. Феномен та поняття «мігрант», «біженець», «внутрішньо переміщена особа»: спільне та відмінне  2. Проблеми інтеграції та повернення українських біженців</p>



			бесіда, кейс-метод	та внутрішньо переміщених осіб.
<p><b>Тема 2. Сучасні технології збереження і відновлення психічного здоров'я.</b></p> <p>2.1. Психічне здоров'я та необхідність його збереження під час війни. 2.2. Базові правила розвитку стресостійкості 2.3. Ресурсоорієнтована модель розвитку стресостійкості BASIC Ph М.Лахада. 2.4. Техніки емоційної саморегуляції</p>	<p>ПР 2 ЗК 01 СК 02</p> <p><b>ПР 03</b></p>	<p>4 год СР</p>	<p>індивідуальні завдання, апробація психологічних технік, відпрацювання практичних навичок, діагностика індивідуальних стилів стресоподолання за питальником М.Лахада</p>	<p><b>Завдання 1.</b> Ознайомлення з поняттям психічного здоров'я та базовими правилами стресостійкості.</p> <p><b>Завдання 2.</b> Тест М. Лахада для визначення ресурсів резильєнтності</p> <p><b>Завдання 3.</b> Техніки психологічної самопомогі: апробація та рефлексія.</p>
<p><b>Тема 3. Перша психологічна допомога.</b></p> <p><b>3.1.</b> Поняття про ППД як різновид кризової інтервенції. <b>3.2.</b> Головні завдання та принципи надання ППД. <b>3.3.</b> Вимоги до підготовки надавачів ППД. <b>3.4.</b> Протокол ISP (Immediate Stabilization Procedure).</p>	<p>ЗК 01</p> <p>СК 01 СК 03</p> <p>ПР 02 ПР 03</p>	<p>2 год (ПЗ)</p> <p>4 год СР</p>	<p>Розбір кейсів, групова робота, моделювання психосоціальної підтримки, тренування навичок надання ППД.</p>	<p>Підготовча робота</p> <p><b>Завдання 1.</b> Ознайомитись <b>3</b> <a href="#">Методичними рекомендаціями «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій»</a></p> <p><b>Завдання 2.</b> Переглянути <a href="#">Відеоматеріали та інструкції з надання ППД</a></p> <p><b>Завдання 1.</b> Самостійна робота Обрати один із <a href="#">Рекомендованих онлайн-курсів з неформальної освіти</a> і зареєструватись для проходження.</p> <p><b>Завдання 2.</b> Рефлексивно-</p>



				рольова вправа «Кризова ролеграма».
<p><b>Тема 4. Створення психологічно безпечного середовища на підставі розвитку фасилітативних вмінь ДДПУ_ГІМ</b></p> <p>4.1. Психологічна безпека особистості та її проблемні аспекти для біженців та осіб, що постраждали від війни. 4.2. Техніки фасилітаційної міжособистісної взаємодії в соціальній практиці. 4.3. Техніки організації фасилітаційної групової взаємодії щодо розв'язання конфліктів.</p>	<p>ЗК 01 СК 04  ПР 04</p>	<p>2 год (ПЗІ)  2 год СР</p>	<p>індивідуальні завдання, апробація фасилітативних технік, відпрацювання практичних навичок</p>	<p><u>Самостійна робота</u></p> <p><u>Підготовча робота</u></p> <p><b>Завдання 1.</b> Ознайомитись з теоретичним блоком теми.</p> <p><b>Завдання 2.</b> Підготувати перелік фасилітаційних технік організації групової взаємодії щодо попередження, аналізу та розв'язання конфліктів; визначити зміст технік та їх призначення.</p> <p><b>Завдання 3.</b> Опрацювати фасилітативні технології у роботі з групою</p>

## Методи оцінювання

### ГРУПОВИЙ ПРОЄКТ: СТВОРЕННЯ ПОСТЕРА

#### Орієнтовна тематика постерів:

1. Робота з людьми, які постраждали від війни
2. Робота з внутрішньо переміщеними особами - людьми похилого віку
3. Робота з внутрішньо переміщеними особами - дітьми
4. Робота з внутрішньо переміщеними особами - підлітками
5. Інтеграція внутрішньо-переміщених осіб в нові громади
6. Створення емоційно безпечного середовища в групах, які включають біженців та осіб, які постраждали від війни

*Команда здобувачів також може самостійно обрати цільову аудиторію в контексті тематики модуля.*

Постери (стендові доповіді), що презентуються під час наукових подій, широко використовуються для оприлюднення результатів досліджень.

Постер є результатом командної проектної роботи. Для виконання завдання вам буде потрібно утворити команди з 3-4 здобувачів.

#### Підготовка:

При підготовці постеру сплануйте час для групової роботи, розподіліть ролі в команді.

**Визначте фінальну тему, підготуйте весь матеріал для наповнення. Далі – виберіть схему**



постера, зробіть ескіз, виберіть стиль. Перед презентацією постеру – зробіть репетицію у команді, де питання доповідачу будуть ставити члени команди. Після попереднього захисту в команді – доопрацюйте постер.

### **Вимоги до оформлення постера**

Постер – вертикально розміщений плакат, збережений у форматі PDF з використанням PowerPoint або Canva.

**Заголовок:** короткий, здатний швидко зорієнтувати аудиторію, дати змогу оцінити дослідження та його мету, мотивацію та ін.; він повинен містити не більше 2 рядків у верхній частині стенда (особливу увагу звернути на яскравість заголовка).

**Вступ (підснова):** цей контекст містить менше 200 слів, щоб можна було швидко прочитати текст; має цікаве і візуально привабливе оформлення; не є захаращене визначеннями та цитатами, довідковою інформацією.

**Зміст постера:** зміст: що, чому, як? Використати ілюстрації, блок-схеми, графіки та діаграми; інформація має бути чіткою і зрозумілою, доступною для опанування цільовою аудиторією.

### **Змістова складова постера:**

Постер має бути виконаний як просвітницький (профілактичний, психоедукаційний) матеріал для цільової аудиторії. В змісті має бути коротко розкрита тема, наведені приклади, ілюстрації існуючої проблеми (статистичні матеріали), подані рекомендації для цільової аудиторії (кола спілкування цільової аудиторії), шляхи профілактики наслідків проблеми. Зміст постера має бути чітко структурованим і зрозумілим як професійній аудиторії так і нефхівцям у сфері педагогіки/психології/вищої освіти.

Формат ключових компонентів постеру включає такі секції: 1) дефініції та пояснення ключових термінів; 2) ілюстрація процесу; 3) цитати з посиланням на джерела; 4) проблематика, виклики відповідно до теми презентації; 5) загальний аналіз та оцінювання.

Обов'язково наведіть наприкінці постеру 2-3 основні джерела інформації.

### **Рекомендації щодо оформлення постера:**

- необхідно визначити розмір постера;
- переконатися в якості малюнків, світлин, схем;
- ретельно обирати матеріал для розміщення;
- постери, які мають дуже багато тексту поступаються тим, які легко і швидко читаються;
- необхідно використовувати колонки для розміщення матеріалу та логічного його структурування;
- домагатися чіткості назв будь-яких розділів, графіків або зображень;
- використовувати шрифти «курсив» та «напівжирний», уникати ефектів затінення тексту;
- не застосовувати більше трьох основних кольорів.

### **Презентація:**

Для презентації постеру з числа команди обирається доповідач, який представляє результати командної роботи, готовий брати участь у дискусії щодо змісту роботи та активізувати й утримувати увагу аудиторії. Тривалість презентації становить 10 хвилин.

### **Дискусія:**

Учасники аудиторії мають можливість задавати питання доповідачу, висловлювати коментарі, зауваження, позицію. Доповідач і учасники команди беруть участь у дискусії, можуть надавати додаткові пояснення і коментарі, пропонувати практичні вправи.



## Оцінювання та зворотній зв'язок

Оцінювання та зворотній зв'язок	Захист групових проєктів відбувається у заздалегідь обумовлений зі здобувачами час. Оцінювання відбувається прозоро і публічно по завершенню всіх захистів і дискусій.
---------------------------------	---

## Критерії оцінювання

- повнота представлення матеріалу;
- оригінальність і доказовість суджень;
- структурованість викладу матеріалу;
- доступність матеріалу постера фахівцям і цільовій аудиторії;;
- дотримання вимог щодо технічного оформлення;
- вичерпність, змістовність та наукова коректність відповідей під час захисту;
- включеність членів команди у дискусію (доповнення відповіді доповідача, додаткові коментарі і міркування тощо).

Шкала оцінювання	<p><b>A (90-100 балів)</b> - дібраний для постеру матеріал повністю відображає зміст теми; команда демонструє оригінальність і доказовість суджень; матеріал чітко структурований, доступність і зрозумілість матеріалу постера фахівцям і цільовій аудиторії; дотримано вимоги щодо технічного оформлення; відповіді доповідача під час захисту вичерпні, змістовні та науково коректні; члени командив активно включені у дискусію та презентацію</p> <p><b>B (82-89 балів)</b> - дібраний для постеру матеріал повністю відображає зміст теми; команда демонструє оригінальність і доказовість суджень; матеріал чітко структурований, доступність і зрозумілість матеріалу постера фахівцям і цільовій аудиторії; є технічні огріхи в оформленні постера; відповіді доповідача під час захисту науково коректні, але недостатньо вичерпні і змістовні; члени команди активно включені у дискусію та презентацію</p> <p><b>C (74-81 бал)</b> - дібраний для постеру матеріал повністю відображає зміст теми, проте не містить оригінальних ідей; матеріал структурований, доступність і зрозумілість матеріалу постера фахівцям і цільовій аудиторії; не дотримано вимоги щодо технічного оформлення; відповіді доповідача під час захисту науково коректні, але недостатньо вичерпні і змістовні; члени команди активно включені у дискусію та презентацію</p> <p><b>D (66-73 бали)</b> - дібраний для постеру матеріал повністю відображає зміст теми, проте не містить оригінальних ідей; матеріал структурований, доступність і зрозумілість матеріалу постера фахівцям і цільовій аудиторії; не дотримано вимоги щодо технічного оформлення; відповіді доповідача під час захисту науково некоректні, недостатньо змістовні; члени команди не включені у дискусію та презентацію</p> <p><b>E (60-65 балів)</b> - дібраний для постеру матеріал лише частково відображає зміст теми, не містить оригінальних ідей; матеріал структурований, лише частково доступний і зрозумілий фахівцям і цільовій аудиторії; не дотримано вимоги щодо технічного оформлення; відповіді доповідача під час захисту науково некоректні, недостатньо змістовні; члени команди не включені у дискусію та презентацію</p>
------------------	--



	<p><b>F (до 60 балів)</b> - дібраний для постеру матеріал лише частково відображає зміст теми, не містить оригінальних ідей; матеріал не структурований, не доступний і незрозумілий фахівцям і цільовій аудиторії; не дотримано вимоги щодо технічного оформлення; відповіді доповідача під час захисту науково некоректні, беззмістовні; члени команди не включені у дискусію та презентацію.</p>
--	---

Ресурси	
<b>Обладнання</b>	Проектор, ноутбук, фліпчарт
<b>Основна література</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Аптечка психологічної самопомоги. Всеукраїнська програма ментального здоров'я за ініціативою Олени Зеленської. World Health Organization, USAID, ГО Безбар'єрність, Український католицький університет. <a href="https://howareu.com/materials/zavantazhui-aptechku-psykholohichnoi-samodopomohy">https://howareu.com/materials/zavantazhui-aptechku-psykholohichnoi-samodopomohy</a> 72 с.</li> <li>2. Карамушка, Л.М. Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати: Метод. рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022. <a href="https://lib.iitta.gov.ua/730974/">https://lib.iitta.gov.ua/730974/</a></li> <li>3. Кишеньковий посібник психологічної самопомоги [Текст] / БО БФ "РОКАДА" - Львів: ПП "Видавництво "Бона", 2023. 140 с.</li> <li>4. Ресурсорієнтована модель стресодолання BASIC Ph. URL. <a href="https://arpp.com.ua/articles/resursooriyentovana-model-stresodolannya-basic-ph/">https://arpp.com.ua/articles/resursooriyentovana-model-stresodolannya-basic-ph/</a></li> <li>5. Lahad, M., &amp; Leykin, D. (2013). The Integrative Model of Resiliency – The «BASIC Ph» Model, or What Do We Know about Survival? The «BASIC Ph» Model of Coping and Resiliency Theory, Research and Cross-Cultural. London, UK and Philadelphia, USA: Jessica Kingsley, 11-32.</li> <li>6. W. Timothy Coombs (Editor), Sherry J. Holladay (Editor) «The Handbook of Crisis Communication: Second Edition», 2022, Wiley-Blackwell. URL: <a href="https://www.wiley.com/enie/The+Handbook+of+Crisis+Communication+%3A+Second+Edition-p-9781119678922">https://www.wiley.com/enie/The+Handbook+of+Crisis+Communication+%3A+Second+Edition-p-9781119678922</a></li> <li>7. Yeager, K. R., &amp; Roberts, A. R. (Eds.). (2015). Crisis intervention handbook: Assessment, treatment, and research (4th ed.). Oxford University Press. URL: <a href="https://psycnet.apa.org/record/2015-02419-000">https://psycnet.apa.org/record/2015-02419-000</a></li> </ol>
<b>Рекомендовані ресурси</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Джеймс С. Гордон. Трансформація травми / / переклад з англ. Галина Сташків. Львів: Літопис, 2023. 352 с.</li> <li>2. <a href="#">Методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій»</a> (Додаток до Листа МОН № 1/3872-22 від 04.04.2022 року, 42 с.).</li> <li>3. Надання первинної психологічної допомоги дітям, які стали жертвами злочинів: практичний досвід. [Електронний ресурс]: URL : <a href="http://surl.li/evpkep">http://surl.li/evpkep</a></li> </ol>



	<ol style="list-style-type: none"><li>4. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності: посібник / І. І. Приходько. Х.: НАНГУ, 2017. 76 с.</li><li>5. Федорчук В.М., Федорчук В.В., Комарніцька Л.М. Тренінг комунікативної компетентності: практикум. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко, 2021. 176 с.</li><li>6. Яковенко Ю. В. Фасилітація як техніка ефективної комунікації у продуктивному навчанні. Інтерактивні інструменти та техніки: практ. порадник / Ю. В. Яковенко ; СБУ, Ін-т Служби безпеки України Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого. Електрон. текстові дані. Харків: ФОП Бровін О. В., 2024. 40 с.</li></ol>
--	--

### Забезпечення якості

Курс відповідає процедурам забезпечення якості університету, які включають регулярне оцінювання та оцінювання.

Студенти надаватимуть зворотній зв'язок щодо курсу шляхом офіційного оцінювання, яке буде використано для впровадження покращень.

Курс викладає кваліфікований викладач з досвідом у предметній галузі, який пройшов навчання з підвищення кваліфікації в рамках проекту Erasmus+ BURN. Викладач прагне забезпечити високоякісне навчання та підтримку студентів.